

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಕನ್ನಡ ಮೇಘದೂತ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆ

ರಮೇಶ್ ಮಣ್ಣೆ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ತುಮಕೂರು

rameshmannebjr@gmail.com

ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸ ತನ್ನದೇ ಆದ ಛಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದವನು. ಇಂತಹ ಮಹಾಕವಿಯ 'ಮೇಘದೂತ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವರಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಕಾಳಿದಾಸನೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂತೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿವೆ. ಕಾಳಿದಾಸನ ದಿವ್ಯವಾದ ಒಂದು ಪ್ರೇಮಗೀತೆಯನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಧಾರಣಶಕ್ತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಹೃದಯ ಓದುಗರನ್ನು ಕೃತಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿತು ಎಂಬುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ.

ದಾಂಪತ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿರಹಿಗಳ ಪ್ರೇಮ ವಿಲಾಪವನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸುವ ಕಾವ್ಯದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಸೌಂದರ್ಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿ ಕೇವಲ ಭಾಷಾಂತರವಲ್ಲ ಭಾವಾನುವಾದವೂ ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾಕವಿಗಳ ಶೃಂಗಾರ ದರ್ಶನ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆಗಳ ಸಮ್ಮಿಳಿತವಿದೆ. ಇದೊಂದು ಇತಿಹಾಸ ಕಥನದಂತೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಿದರೂ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ನದಿ, ಪರಿಸರ, ಭೂ ವಿಜ್ಞಾನ, ವರುಣನ ಆರ್ಭಟ, ಜಾನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಅದರ ಮಹತ್ವ, ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ ದೇವಲೋಕಗಳ ಜನರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ದೈವಭಕ್ತಿ, ದೇವಾಲಯ, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಫಲ, ಪುಷ್ಪ, ವೃಕ್ಷಗಳು ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅನನ್ಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು, ವಿಹಂಗಮ ನೋಟವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಋತುವಿಲಾಸ, ಗಾಳಿಯ ಚಲನೆ, ಕಾಡು-ನಾಡುಗಳ, ಬೆಳೆಗಳ, ನಗರ ಜೀವನದ, ಗ್ರಾಮ ಜೀವನದ, ಆದಿವಾಸಿಗಳ ನಾಗರೀಕರ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯವೊಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಶ್ವಕೋಶದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮಾಯಣವು ಕಾಳಿದಾಸನಿಗೆ ಪ್ರಭಾವ, ಪ್ರೇರಣೆ ಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು, ಎಂಥಹ ಓದುಗನಿಗೂ ತಿಳಿಯುವ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ರಾಮಾಯಣವು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತ, ಶ್ರೀಲಂಕಾದವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿರುವ ಕತೆಯಾದರೆ, ಮೇಘದೂತ ಮಧ್ಯಭಾರತದಿಂದ ಹಿಮಾಲಯದವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿದೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆ ಅದ್ಭುತವಾದಂತೆ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರೂ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರಿಯರು ಹಾಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿನ ಸೀತೆ-ರಾಮರ 'ವಿರಹವೇದನೆ'

ಹನುಮಂತನು ದೂತನಾಗಿ ವಾಯು ಸಂದೇಶದ ದಿವ್ಯವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಈ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಮಘದೂತ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

"ಸೀತೆ ಹನುಮನನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಕಂಡು ನಿನ್ನ ಮಾತು ಎದೆಯುಬ್ಬಿ ಕೇಳುವಳೋ, ಆಪ್ತ ಇದಿರುಗೊಂಡು"

ಎಂದು ಯಕ್ಷನು ಮೇಘನಿಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಮಾಯಣದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಣುಕು ಹಾಕುತ್ತವೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಗಪುರ ಬಳಿಯ ರಾಮಗಿರಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಬೇರನ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಯಕ್ಷನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಅಗಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಮಾಯಣದ ಸೀತೆ ವನವಾಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ನೆಲವಾದ ರಾಮಗಿರಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿರಹವೇದನೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಸಂಕಟದಿಂದ ಜೀವನ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ ಮೋಡವನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ, ಈ ಮೋಡದ ಮುಖಾಂತವಾದರೂ ತನ್ನ ಕುಶಲವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ.

ಆನಂದದಿಂದ ಮೋಡದೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಿಸಿಲತಾಪದಲ್ಲಿ ಬೆಂದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವನಲ್ಲವೇ ನೀನು ಧನಪತಿಯ (ಕುಬೇರ) ಕೋಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನ, ಕುಶಲ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಅಗಲಿದ ಸತಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲಕಾವತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲಕೆಗೆ ಹೋಗು ಅಲಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಾಪ ಮುಗಿಯುವ ದಿನಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಜೀವ ಹಿಡಿದು ನನ್ನನ್ನೇಕಾಯುತ್ತಾ ಇರುವ ನನ್ನಾಕೆಯನ್ನು ನೋಡು, ಅವಳಿಗೆ ಸಂದೇಶ ಮುಟ್ಟಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲಕೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಚಿತ್ರಕೂಟ ಪರ್ವತದ ಮುಖಾಂತರ ಮಧ್ಯೆಗಿರುವ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ತೊರೆಗಳ, ನದಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ದಣಿವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾವುಮಲೆಯನ್ನು ದಾಟಿ (ಆಮ್ರಕೂಟ) ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನೀನು ಹನಿಯುವುದರಿಂದ ಮಾವು ಬೆಳೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆಸಾಗಿದರೆ ವಿದ್ಯುಪರ್ವತ ಅದರಡೆಗೆ ಓಡಿಬರುತ್ತಿರುವ ನರ್ಮದೆ ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ನೂರಾರು ಸೀಳುಗಳಾಗಿ ಸಿಂಗಾರದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ನೀರ ಸವಿ ಸವಿದು, ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡದ ಮುಖಂತರ (ಇದನ್ನು ದಶಾರಣವ ಎಂದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ) ವಿದಿಶಾ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದಂತಹ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅನುಭವಿಸು. ಅಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಯ ಅಧರವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸು. ನಂತರ ಉದಯಗಿರಿ (ಅಂದಿನ ನೀಚಗಿರಿ) ಯ ಹೊಂಗೆಯ ಮರಗಳು ತಂಪಾದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಮರಗಿಡಗಳಿಗೆ ತಂಪನ್ನೆರದು ಮುಂದೆ ಸಾಗು. ಮುಂದೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಗರ ಅಡ್ಡಬಂದರೇನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಳಸಾದರು ನಗರದ ಸುಪ್ಪತ್ತೆನಿಸಿದ ಮೇಲು ಮಾಳಿಗೆಯ ಭೋಗವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಮರೆಯಲೂ ಬೇಡ. ನಿರ್ವಿಂದ್ಯ ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ

ಅವಳನ್ನು ಮೈನವಿರೇಳಿಸುವಂತೆ ಬಳಸಾರಿ ರಮಿಸು. ಇನ್ನು ಆವಂತಿ ನಾಡಿನ ಉದಯನನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳದವರಿಲ್ಲ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಊರಿಹುದು, ತಾವರೆಯ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಪವನನೊಂದಿಗೆ ತರುವ ಶಿಪ್ರಾ ನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೇ ಶ್ರೀ ಚಂಡೀಶ್ವರಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೇಟಿ ನೀಡಿ ಗಂಧಾವತೀ ನದಿಯ ಮಡಿಯೊಳಾಡುವ ಬೆಡಗಿಯರ ಮೈಗಂಪನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ. ನಿನ್ನ ದುಂದುಬಿಯಿಂದ ಡಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಡಿದು, ಅಲ್ಲಿನ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಗಂಭೀರಧಾರೆ ನದಿಯನ್ನು ರಮಿಸು. ಗಾಳಿಯು ನಿನನ್ನು ದೇವಗಿರಿಯತ್ತ ಸಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಹೂಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ನೀನು ಬಾವಗಂಗೆಯಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡು ಏಕೆಂದರೆ ಈಗಿರಿಯ ಜೀವ ಸ್ಕಂದದೇವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಚರ್ಮಣ್ಣತಿ ನದಿಯು ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ರಂತಿದೇವನಿಗೆ ನಮಿಸು.

ಮುಂದೆ ದಶಪುರದ ಸುಂದರಿಯರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಬಿಂಬವನ್ನು ನೀಡು. ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ (ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ) ವನ್ನು ದಾಟಿ. ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯ ಕೆಂಪು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು. ಮುಂದೆ ಹಿಮಾಲಯ ವನ್ನಿಳಿದು ಬರುವ ಗಂಗೆಯು ಹರಿಯುವಳು ಅಲ್ಲಲಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ಗಂಗಾನದಿಯ ಮೂಲವಾದ ಹಿಮಾಚಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಮಳೆಸುರಿಸು. ಮಂಜು ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ನೀನು ಸಂಚರಿಸು. ಅಲ್ಲಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಆಹ್ಲಾದಿಸಿ ಹಂಸದ್ವಾರವನ್ನು ದಾಟು. ಹೊನ್ನ ಕಮಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನೀನುನೀರು ಕುಡಿದು ಅಲಕೆಯತ್ತ ಸಾಗು.

ಅಲ್ಲಿ ಅಲಕಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನ ಲಲನೆಯರು, ಇಂದ್ರ ಛಾಪಗಳ ಮದ್ದಳೆಯಂತೆ ಸೊಲ್ಲನ್ನೀವ ಮುಗಿಲುಮುಟ್ಟುವ ಮಹಡಿ ಮನೆಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳು, ರತ್ನದ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಇರುವವು ಈ ಅಲಿಕೆಗೂ ನಿನಗೂ ಸಾಟಇದೆ. ಆ ಪುರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ತರುಣಿಯರು ಬೈತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿವಾಲ ಹೂವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವರೇ. ಹೀಗೆ ಅಲಕೆಯ ಯಕ್ಷರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಯಕ್ಷ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಯಕ್ಷಪತಿಯ ಮನೆಯ ಉತ್ತರ ಬಾಗಕ್ಕೆ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಭಾಗಿನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನಾಕೆ ಮಗನಂತೆ ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕೈ ಎತ್ತರದ ಮುಂದಾರವ ಗಿಡ ಹೂ ಗೊಂಚಲವನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ. ಪಚ್ಚೆಕಲ್ಲುಗಳ ಮೆಟ್ಟಿಲಿರುವ ಸುಂದರವಾದ ಕಮಲಗಳುಳ್ಳ ಕೊಳವಿದೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಮಣಿಶಿಖರದಂತೆ ಕ್ರೀಡಾಶೈಲವಿದೆ. ಅದು ನನ್ನಾಕೆಗೆ ಬಹಳ ಮುದ್ದು, ಅದರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಗೋರಂಟಿ-ಮಾದವೀ ಲತೆಗಳೂ ಇವೆ. ಮರದ ನಡುವೆ ಬಿಳಿಯ ಹಾಸುಗಲ್ಲು ಅದರ ನಡುವೆ ಬಂಗಾರದ ಕೋಲು. ಅದು ಬಲಿತ ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರುಮಾಡ ಮುದ್ದಾದ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೋಲಿನಿಂದ ನನ್ನಾಕೆ ನವಿಲನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮಮನೆಯ ಗುರುತನ್ನು ತಿಳಿದಿಕೊ ಎಡ-ಬಲದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲರಲ್ಲಿ ಶಂಖಪದ್ಮಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ನೀನು ಆನೆಮರಿಯಂತೆ ಮಾಡವಾಗಿ ಒಳಹೋಗು. ಕೃತಕ ಶೈಲವನೇರು ಬಿಳಿಮೈಯ್ಯ ಹೊಳೆವ ಹಲ್ಲುಗಳ ತೊಂಡೆ ಹಣ್ಣಿನಂತಹ ತುಟಿಗಳು, ಜಿಂಕೆಯ ಕಣ್ಣು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಿದ ಮೊಲೆಗಳು, ಮಂದವಾಗಿ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹರಡಿರುವ ಕೂದಲುಗಳು,

ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೃಷ್ಟಿ ಪಡೆದವಳಂತೆ, ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಚೊಚ್ಚಲವಳಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡದ ಅವಳೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪರಿಚಯಿಸಿ ವಿರಹತತ್ವಳಾದ ಅವಳು ನನ್ನನ್ನೇ ನೆನದು ನನ್ನ ಕುರಿತು ಹಾಡುಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಕಳೆದಿವೆ, ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಇವೆಯೆಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಸುಸುಮಯವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ, ಮುಂದಿನ ಅಂತಹ ಸಮಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಹಗಲು ಹೇಗೋ ಸಮಯ ಜಾರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿ ಅವಳ ಗತಿಯೇನು? ಅದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯಕ್ಷ ಮೇಘನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ, ನನ್ನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು ನೀನೊಂದು ಸಾರಿ ನೋಡು ಅವಳು ನನ್ನ ನೆನಪಲ್ಲೇ ಸೊರಗಿ ನಿಂದೆ ಇಲ್ಲದೆ ತಾಪದಿಂದ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಆ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅವಳ ಬಾಡಿದ ಜಡೆ, ಅವಳ ಕೃಷವಾದ ದೇಹ, ಅಲಂಕಾರ ರಹಿತವಾದ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೊರಗಿದ ಮುಖ ಇದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದರೂ ಕರಗದೇ ಇರುವರೆ. ಅವಳ ಕೂದಲುಗಳು ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿವೆ, ಹುಬ್ಬುಗಳು ಮಂಕಾಗಿವೆ, ಇಂತಹವಳು ನಿನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವಳು.

ಗಳೆಯ ನೀನು ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ಅವಳು ಸುಖ ನಿಂದೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಘರ್ಜನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಹೇಗೋ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಿ ಗಾಢಲಿಂಗನ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆದರಿಕೊಂಡಾಳು. ಹಾಗಾಗಿ ನೀನು ತಂಪಾದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ ತುಂತರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದಾಂತಾಗಿ ಹೊಸಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಮೂಸಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ನೀನು ಬೆಡಗಿನಿಂದ ಮಾಡನಾಡಿಸು. ಕೇಳು ಸುಮಂಗಲೆ, ಬಂದಿಹೆನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣನಾಥನ ಸ್ನೇಹಿತನು ನಾನು ಮೇಘನು, ಅವನು ಕುಶಲ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿಹೆನು. ನನ್ನ ಕೆಲಸವಿನ್ನೇನಿದೆ ಹೀಗೆ ದೂರ ಹೋದವರ, ಪಥಿಕರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತರುವೆನು ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಲೆ 'ಸೀತೆಯು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕಂಡಹಾಗೆ ಕಂಡು' ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎದೆಯುಬ್ಬಿ ಕೇಳುವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ಪ್ರಿಯರ ಕುಶಲವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಯಾವ ನ್ಯೂನತೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ರಾಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಶಲವಾಗಿರುವನು, ವಿರಹನೂ, ದುಃಖಿತನೂ ಆಗಿರುವ ಅವನು ನಿನ್ನ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಗೆ ನಿನಗಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಮೈಸೊರಗಿ, ನಿನಗಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರ ಸುರಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲೇ ಹೇಳುವ ಬಯಕೆ ಅವನದು. ದೂರವಿರುವ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಮುಖಾಂತರ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವವನು.

ಇಲ್ಲಿ ಮೇಘನ ಮೂಲಕ ಯಕ್ಷ ಸಾಧ್ಯಶ್ಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬಳಕುವ ಆ ಮೈಯ್ಯು, ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಚಂದ್ರನಂತೆ ಆ ನಿನ್ನ ಮುಖ, ಭಾರವಾದ ಆ ನಿನ್ನ ಕೂದಲುಗಳು, ನದಿಯ ಅಲೆಯಂತಿರುವ ಹುಬ್ಬುಗಳು, ಇವುಗಳು ಕಾಣಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಈ ರೀತಿ ಮೇಘನ ಮೂಲಕ ಕನವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ನೀನು ಬಾರದಿದ್ದಾಗ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೈ ಸೋಂಕಿದ

ಗಾಳಿ ಹಿಮಾಲಾಯದಿಂದ ಬಂದಿತೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಹ್ಲಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂತಹ ವೇಧನೆ ಹೆಗೋ ಬೇಗ ಕರಗಿಹೋಗಲಿ, ಬೆಂದರೂ ಬದುಕಿದ್ದೇನೆ, ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ ಸೊಗವನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹೆಸರಿ ಸಾಯಬೇಡ, ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಗೋ ಕಾಲವನ್ನು ನೂಕು, ಯಾರು ಬರೀ ಸುಖವನ್ನೇ ಅಥವಾ ಬರೀ ದುಃಖವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿದವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ದೆಸೆಯೆಂಬುದು ಚಕ್ರದ ಹಾಗೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಕಾಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಕಳೆ, ನಂತರ ಬರುವೆ, ಬಯಕೆಗಳೂ ಇರಲಿ, ಬೆಳದಿಂಗಳ ಇರುಳೂ ಇರುಳುಗಳನ್ನು ಕಳೆಯೋಣ ಸಫಲಗಳಿಸೋಣ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಕುಶಲವಿದ್ದೇನೆ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ.

ಹೀಗೆ ವಿರಹದಲ್ಲಿ ಬೆಂದ ಸಖಿಗೆ ದೈರ್ಯ ಹೇಳಿ ಶಿವನ ನಂದಿಯು ತಿವಿದ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳ ದಾಟಿಬಂದು ನನ್ನಾಕೆ ನುಡಿದುದನ್ನು ಬಂದು ತಿಳಿಸು. ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಹೂವಿನಂತಹ ಪಾಡು ನನ್ನದಾಗಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿ ಅದರಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯಕ್ಷ ಮೇಘನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿನಯ ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಖರಗೊಂಡಿರುವ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿರಹ, ಆದರೂ ಕಾವ್ಯದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ, ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಮ್ಮಿಳಿತ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಾವ್ಯದ ಚಂದಕ್ಕೆ ಮೆರಗನ್ನು ಕೊಡುವಂತದ್ದು.

"ಜನಕತನೆಯೇ ಮಿಂದುದಕಗಳಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೆಳಲ ಅಂಗಳಲಿ

ವಸತಿನಿಂದನೋ ರಾಮಗಿರಿಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಂಗಳಲಿ"

ಎಂಬಲ್ಲಿ ರಾಮಗಿರಿಯು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಸೀತೆಯರು ವನವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಈ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿರುವ ಸ್ಥಳಪುರಾಣವಿದೆ.

"ಹೋಗಿಬರಲೊ ಎಂದಪ್ಪಿ ಕೇಳು ಈ ಮುದ್ದು ಗೆಳೆಯನನ್ನು

ರಾಮ ಪಾದಗಳು ಮುದ್ರಿಸಿದವಿದರ ಮಗ್ಗುಲನ್ನು"

ಇಲ್ಲಿ ಮುದ್ದು ಗೆಳೆಯನೆಂದರೆ ಚಿತ್ರಕೂಟ ಪರ್ವತ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಪಾದಗಳು ಮುದ್ರಿತವಾದ ಈ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಕುಶಲ ಕೇಳಿ ಹೊರಡು ಎಂದು ಅದರ ಪುರಾಣ ಕಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಉತ್ತರಕೆ ಹೊರಟವಗೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಅಡ್ಡವಾದರೇನು?"

ಅಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಮಾಳಿಗೆಯ ಭೋಗ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಡ ನೀನು"

ದಾರಿಮಧ್ಯೆ ಬರುವ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಳಸಾದರೂ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ನಗರ ಚಂದುಳ್ಳ ಹೆಂಗಳೆಯಿರುವ ನಗರ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಕುಡಿಯ ಲಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಲ್ಲೆ ಎನ್ನಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಸ್ಥಳಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಬಂದವಂತಿನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉದಯನನ ಕಡೆಯ ಬಲ್ಲರಲ್ಲಿ

ಅಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯುಹರಹಿರುವ ಪೂರ್ವ ಪುರವಿಹುದು ನಿಲ್ಲು ಅಲ್ಲಿ"

ಆವಂತಿಗೆ 'ವಿಶಾಲಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ವಿಶಾಲಾ ಎಂದರೆ ವಿಶಿಷ್ಟಶಾಲಾ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡಗಳಿರುವ ನಗರ. ಆವಂತಿ ಮಾಳ್ವಾದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ನರ್ಮದೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 900 ಮೈಲಿ. ಅದೊಂದು ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ. ಆವಂತಿರಾಜ ನಾದ 'ಉದಯನನ' ಇವನ ಹೆಸರು ಕೇಳದವರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ವಾಸವದತ್ತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಭಾಸನ 'ಸ್ವಪ್ನ ವಾಸವದತ್ತ, ಹರ್ಷನ ರತ್ನಾವಳೀ, ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿರುವವನು ಎಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚಂಡೀಶ್ವರಾಲಯದ ಮೈಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಈ ಗಿರಿಯ ಜೀವ, ಆ ಸ್ಕಂದದೇವ, ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡು ಬಾಗಿ"

ಇಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿ ಇಂದಿನ ದೇವಘಡ ಚಂಬಲ್ಲ ಕಣಿವೆಯ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರ ಮಗನಾದ ಸ್ಕಂದದೇವನ ವಾಸವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ನಮಿಸು ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿಯ ಪುರಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ನಂತರ 'ಚರ್ಮಣ್ಣತಿ' ನದಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಹಾಗೂ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನುಶಾಸನ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ 'ಗೋಮೇಧ' ಎಂಬ ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದಂತಿ ದೇವ, ರಂತಿದೇವನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಚರ್ಮಣ್ಣತಿ' ನದಿಹರಿಯಲು ಇವನು ಕಾರಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ ಅಂದರೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹಾಗೆ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

"ಬಾರೋ ದಾಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತವನು ನಿನ್ನ ಛಾಯೆಚೆಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಹಿಂದಿನೆಲುಬು ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲಿ"

ಹಾಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರ ಐತಿಹ್ಯವುಳ್ಳ ಸರಸ್ವತಿನದಿಯನ್ನು ಪುಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು "ಕನಖಿಲದ ಅಂಚಿನಲಿ ಗಂಗೆಯು ಹರಿವಳು" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಗಂಗೆ ಸಾಗರನ ಮಕ್ಕಳ ಬೂದಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿದು ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ತರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ.

"ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲಿ ವಿಧಿಶೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದ ರಾಜಧಾನಿ

ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಭಯಬಯಸಿದಂತ ಹೆಣ್ಣಿನ್ನು ಕಾಮುಖಿ, ನೀ"

ವಿಧಿಶಾ ದರ್ಶಾಣ ದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿ ಕಾಳಿದಾಸನು ಅಗ್ನಿಮಿತ್ರಶುಂಗನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ವಿಧಿಶೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಉತ್ತರಕೆ ಹೊರಟವಗೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಅಡ್ಡವಾದರೇನು?"

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳಲು ನೆನಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಗರ. ಕ್ರಿ.ಶ. 150ರಲ್ಲಿ ಛತ್ತಾನ ದೊರೆಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದು, ಭೃಷ್ಟದ್ವರ ವಿಹಾರಗಳು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಇದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಜಧಾನಿಗಳ, ನದಿಗಳ, ಪರ್ವತಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ತಮ್ಮ ಗತ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ ಎನ್ನುವರು.

ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಸಹಾ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಪೂರ್ವ ಮೇಘದಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನಿಗಿಂತಲು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಗಾಳಿ-ನೀರು-ಉಗಿ-ಬೆಂಕಿಗೂಡಿ ಆಗಿರುವ ಮೇಘವೆತ್ತ

ಎತ್ತ ಮಾತುಗಳು? ಮೋಡಜೀವವೇ? ಏನೋ ಎತ್ತೋ ಚಿತ್ತ”

ಇವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಚೇತನ ವಸ್ತುಗಳು ಇವುಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಒಯ್ಯುವು ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನು ಕವಿ ಎತ್ತಿದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಭಾವ, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುವುದಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಂತಿಗೆ ಒಳಗಾದವನಿಗೆ, ಉತ್ಸುಕತೆಯುಳ್ಳವನಿಗೆ, ಚೇತನ-ಅಚೇತನಗಳ ಭೇದ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ.

“ತೊಳೆದ ತುರುಬು ಕಷ್ಟಾದ ನೀನು ಗಿರಿಶಿಖರದಲ್ಲಿ ತೇಲೆ

ಅಷಾಡ ಮಾವು ಸುರಿದಾವು ಗೊಂಚಲಲಿ ಬೆಟ್ಟದೆಯ ಮೇಲೆ”

‘ತೊಳೆದ ಹೆರಳಿನಂತೆ ಕಷ್ಟಾದ ನೀನು ಗಿರಿಶಿಖರದಲ್ಲಿ ತೇಲಲು ಅಷಾಡ ಮಾವು ಸುರಿದಾವು ಗೊಂಚಲಲಿ’

ಇಲ್ಲಿ ಅಷಾಡದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾದರೆ ಮುಂದಿನ ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಹೂ ಬಿಟ್ಟು ನಂತರ ಮಾವಿನ ಬೆಳೆಯು ಸಂಮೃದ್ಧವಾಗುತ್ತೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ.

“ವಿಂದ್ಯದಡಿಗೆ ಕಡುಬಂಡೆಯೊಡೆದು ಹರಿದಿರುವ ರೇವೆ ನೋಡು

ಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರ ಸಿಂಗಾರವಾದ ಮದ್ದಾನೆ ಹಣೆಗೆ ಜೋಡು”

ಇಲ್ಲಿ ರೇವೆ ಒಂದು ನದಿ ನರ್ಮದೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಈ ನದಿಯು ವಿಂದ್ಯ ಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದು ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ನೂರಾರು ಸೀಳುಗಳಾಗಿ ಓಡೋಡಿ ಕಾಣುವಳು. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಆನೆಯಂತೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನರ್ಮದೆಯ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ.

“ಮತ್ತ ಹಂಸಗಳ ಮತ್ತಿನುಲಿವನೇ ಮತ್ತೆ ಎಳೆದು ಬಳಸಿ

ಬೆಳಗಿನಲಿ ಅರಳುವ ತಾವರೆಯ ತಂಪಕೆಯ ಬಳಸಿ”

ಇದು ಆವಂತಿ ನಾಡನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾತು. ಇದು ಪುಣ್ಯವಂತರಿಂದ ಊರು ಎಂದು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗದೊಂದು ತುಣುಕನ್ನೇ ತಂದರೋ ಎಂಬಂತೆ ಹಂಸಗಳು ಮತ್ತಿನಿಂದ ಉಲಿವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅರಳಿರುವ ತಾವರೆಯ ತಂಪನ್ನು ಬಯಸಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮದರಂಗಿ, ನಡುವೆ ಮಾಧವಿಯ ಬಳ್ಳಿ ಮಾಡ

ಅತ್ತ ಚಂದಕೇಸರವು, ಇತ್ತಲಿದೆ ಕೆಂಪಶೋಕ ನೋಡಾ”

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷ-ಯಕ್ಷಿಯರು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

“ನನ್ನಾಕೆ ನೀರನುಣಿಸಿರುವ ಕಂದನಾಗಿ

ಕೈ ಎತ್ತರದ ಮಂದಾರವೊಂದು ಇದೆ ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಬಾಗಿ”

ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮಂದಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗನಂತೆ ಸಾಕಿರುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಆರಾಧಕರಾದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಮೇಘದೂತವನ್ನು ಕನ್ನಡೀಕರಿಸಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆಯೇ ಸರಿಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಮೇಘದೂತ., ಅ.ರಾ. ಮಿತ್ರ., ವಸಂತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2012
2. ಮೇಘದೂತ., ನಾರಾಯಣ ಘಟ್ಟ, ಗಾರ್ಗಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2012
3. ಕನ್ನಡ ಮೇಘದೂತ., ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ., ವಂಶಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ನೆಲಮಂಗಲ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2021
4. ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘದೂತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ರೂಪಾಂತರಗಳು., ಶೈಲಜಾ ಹೆಗಡೆ., ಅಭಿಜಿತ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮುಲಂದ (ಪಶ್ಚಿಮ) ಮುಂಬೈ, 2017
5. ಭುವನದ ಭಾಗ್ಯ, ಜಿ.ಎಸ್. ಆಮೂರ., ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1991
6. ಹಾಡೆ ಹಾದಿಯ ತೋರಿತು, ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್., ಕನ್ನಡ ಸಂಘ, ಕೈಸ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1995
7. ಅಂಬಿಕಾತನದತ್ತರ ಮೇಘದೂತ., ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ., ಶ್ರೀಮಾತಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಧನಕೇರಿ, ಧಾರವಾಡ, 2011